

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

1. วัตถุประสงค์และวิธีการวิจัย

ปัจจุบันการเลี้ยงกุ้งกุลาดำมีผู้สนใจเพาะเลี้ยงกันอย่างกว้างขวาง และประสบความสำเร็จกันมาก จึงเป็นสิ่งจูงใจให้ผู้มาลงทุนในการประกอบธุรกิจการเลี้ยงกุ้งกุลาดำกันอย่างแพร่หลาย ประกอบกับธุรกิจนี้เป็นธุรกิจที่ให้ผลตอบแทนสูง จะเห็นได้จากการขยายพื้นที่การเลี้ยงกุ้งกุลาดำเพิ่มมากขึ้น โดยสามารถแบ่งเป็นแหล่งใหญ่ได้ 3 บริเวณ คือ 1) ภาคตะวันออก ได้แก่ จังหวัดจันทบุรี ระยอง ตราด 2) ภาคใต้ฝั่งตะวันออก ได้แก่ จังหวัดนครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี สงขลา ปัตตานี และนราธิวาส 3) ภาคใต้ฝั่งตะวันตก ได้แก่ จังหวัดระนอง กระบี่ พังงา ภูเก็ต ตรัง และสตูล การประกอบธุรกิจการเลี้ยงกุ้งกุลาดำเป็นธุรกิจที่ต้องลงทุนสูงมาก ผู้เลี้ยงจะต้องมีความรู้ประสบการณ์ ความสามารถ และการจัดการที่ดี ส่งผลให้การเลี้ยงกุ้งกุลาดำประสบความสำเร็จและได้กำไร แต่มีเกษตรกรไม่น้อยที่ขาดทุนจนต้องเลิกเลี้ยงกุ้ง (จุฬารัตน์ ประเสริฐผล และคณะ, 2533 : 104) จังหวัดนครศรีธรรมราชมีผู้ประกอบการเลี้ยงกุ้งกุลาดำจำนวนมาก เริ่มประสบความสำเร็จความล้มเหลวจนถึงต้องล้มเลิกกิจการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538 มีปัญหากุ้งติดเชื้อ ปรากฏว่าปัญหาดังกล่าวยังคงต่อเนื่องมา พ.ศ. 2540 ทำให้จำนวนผู้เลี้ยงกุ้งลดลง มีการปล่อยที่ว่างไว้ (สุภารัตน์ โรจน์ไพบงค์, 2541 : 17)

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาและทำความเข้าใจถึงสภาพปัญหา และเหตุผลที่แท้จริงเกี่ยวกับการที่เกษตรกรบางรายในบางพื้นที่สามารถดำเนินการเลี้ยงกุ้งได้อย่างต่อเนื่อง ในขณะที่เกษตรกรบางรายต้องยุติการเลี้ยงกุ้ง โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาว่าปัญหาที่กล่าวมานั้นมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับปัจจัยด้านสังคม เศรษฐกิจ จิตวิทยา และการจัดการ ของเกษตรกรที่เลี้ยงกุ้งอย่างต่อเนื่องและเลิกเลี้ยงกุ้งกุลาดำ พร้อมกับสภาพปัญหา และข้อเสนอแนะของเกษตรกรที่สามารถนำมาใช้เป็นแนวความคิดในการพัฒนาการเลี้ยงกุ้ง ลักษณะการวิจัยทำการสุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่ายเป็นวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยมีกลุ่มตัวอย่างเป็นเกษตรกรที่เลี้ยงกุ้งอย่างต่อเนื่องจำนวน 49 ราย และเกษตรกรที่เลิกเลี้ยงกุ้งจำนวน 41 ราย คิดเป็นร้อยละ 50 ของประชากรที่เลี้ยงและเลิกเลี้ยงกุ้งใน หมู่ที่ 2 บ้านซัดสระแก้ว หมู่ที่ 4

บ้านปากทะเล ตำบลปากพ่องฝั่งตะวันตก และหมู่ที่ 2 บ้านแหลม หมู่ที่ 3 บ้านหัวตุ่ม ตำบลแหลมตะดุมพุก อำเภอปากพ่อง จังหวัดนครศรีธรรมราช

2. สรุปผลการวิจัย

2.1 ปัจจัยด้านสังคม และเศรษฐกิจ

ปัจจัยด้านสังคม พบว่า เกษตรกรทั้งสองกลุ่มส่วนใหญ่เป็นชาย มีอายุเฉลี่ย 44 ปี และ 40 ปี สภาพของครอบครัวส่วนใหญ่เป็นหัวหน้าครอบครัว จำนวนสมาชิกในครอบครัว โดยเฉลี่ยประมาณ 6 คน เกษตรกรที่เลี้ยงกุ้งอย่างต่อเนื่อง จบระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษา ร้อยละ 72.0 ขณะที่เกษตรกรที่เลิกเลี้ยงกุ้ง จบระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษา ร้อยละ 42.0 มีรายได้และสูงกว่า เกษตรกรที่เลี้ยงกุ้งอย่างต่อเนื่องและเลิกเลี้ยงกุ้งได้รับรู้ข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับการเลี้ยงกุ้งจากเพื่อนบ้านมากที่สุด ร้อยละ 83.7 และร้อยละ 73.2 รองลงมาคือ โทรทัศน์ ร้านเคมีภัณฑ์ วิทยุ ตามลำดับ

ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ พบว่า เกษตรกรที่เลี้ยงกุ้งอย่างต่อเนื่องและเลิกเลี้ยงกุ้งประกอบอาชีพทำนาก่อนมาเลี้ยงกุ้งกุลาดำ ร้อยละ 40.8 และร้อยละ 46.5 เกษตรกรที่เลี้ยงกุ้งอย่างต่อเนื่องมีการเลี้ยงกุ้งกุลาดำเป็นอาชีพหลัก ร้อยละ 83.7 ส่วนเกษตรกรเลิกเลี้ยงกุ้งในอดีตเคยประกอบอาชีพการเลี้ยงกุ้งเป็นอาชีพรอง ร้อยละ 56.1 และหลังจากได้เลิกเลี้ยงกุ้งปัจจุบันเปลี่ยนมาทำอาชีพคือ ค้าขาย ทำประมงชายฝั่ง เลี้ยงสัตว์ เป็นต้น การถือครองและขนาดที่ดินของเกษตรกรทั้งสองกลุ่ม ร้อยละ 80 เป็นของตนเอง มีขนาดที่ดินถือครอง 1-10 ไร่ ส่วนใหญ่พื้นที่การเลี้ยงกุ้งกุลาดำประมาณ 1-10 ไร่ หรือ 1-2 บ่อ รายได้ของครอบครัวทั้งสองกลุ่มมีความแตกต่างกัน เกษตรกรที่เลี้ยงกุ้งอย่างต่อเนื่องมีรายได้ของครอบครัวเฉลี่ยประมาณ 192,790 บาท/ปี/ครอบครัว และเกษตรกรเลิกเลี้ยงกุ้งมีรายได้ของครอบครัวเฉลี่ยประมาณ 79,550 บาท/ปี/ครอบครัว สภาพการมีหนี้สินเกษตรกรที่เลี้ยงกุ้งอย่างต่อเนื่องมีการกู้เงินเพื่อนำมาใช้ในการเลี้ยงกุ้ง ร้อยละ 65.3 และเกษตรกรที่เลิกเลี้ยงกุ้งในอดีตมีการกู้เงินมาลงทุนในการเลี้ยงกุ้ง ร้อยละ 58.5 เกษตรกรทั้งสองกลุ่มกู้เงินจากแหล่งเงินกู้คือ ญาติพี่น้องมากที่สุด รองลงมาคือ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์

2.2 ปัจจัยด้านจิตวิทยา

จากการสัมภาษณ์เกษตรกรที่ประกอบอาชีพเกษตรกรที่เลี้ยงกุ้งอย่างต่อเนื่องและเล็ก เลี้ยงกุ้ง มีทัศนคติต่อการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ ปรากฏผลดังนี้

ทัศนคติต่อคำถามข้อที่ 1 พบว่า ส่วนใหญ่เกษตรกรที่เลี้ยงกุ้งอย่างต่อเนื่องและเล็ก เลี้ยงกุ้งมีความคิดเห็นด้วย ร้อยละ 61.2 และร้อยละ 58.5 กับการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ ทำให้ครอบครัว มีรายได้ดีและฐานะดีขึ้น เพราะว่าผลตอบแทนต่อรายได้สูง

ทัศนคติต่อคำถามข้อที่ 2 พบว่า เกษตรกรไม่ต้องการมีความรู้ก็สามารถเลี้ยงกุ้งกุลาดำได้ ประสบความสำเร็จเกษตรกรทั้งสองกลุ่มมีความเห็นขัดแย้งกัน เกษตรกรที่เลี้ยงกุ้งอย่างต่อเนื่องมีความคิดเห็นด้วย ร้อยละ 53.1 ส่วนเกษตรกรที่เล็กเลี้ยงกุ้ง มีความคิดที่ไม่แน่ใจ ร้อยละ 48.8 เพราะว่า การไม่มีความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงกุ้งอาจเสี่ยงต่อการเป็นโรคและขาดทุนได้

ทัศนคติต่อคำถามข้อที่ 3 พบว่า เกษตรกรที่เลี้ยงกุ้งอย่างต่อเนื่องและเล็กเลี้ยงกุ้งส่วนใหญ่มีความคิดเห็นด้วย ร้อยละ 71.4 และร้อยละ 82.9 กับการได้รับการฝึกอบรมก่อนการเลี้ยงกุ้ง กุลาดำเป็นสิ่งจำเป็น เพราะเป็นการฝึกปฏิบัติวิธีการเลี้ยงกุ้งให้ถูกต้องมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และ เป็นการเพิ่มความรู้ให้เกษตรกร

ทัศนคติต่อคำถามข้อที่ 4 พบว่า ส่วนใหญ่เกษตรกรที่เลี้ยงกุ้งอย่างต่อเนื่องและเล็ก เลี้ยงกุ้งมีความคิดเห็นด้วย ร้อยละ 81.6 และร้อยละ 85.4 ต่อการเลี้ยงกุ้งกุลาดำมีความเสี่ยงมากกว่าการทำการเกษตรอย่างอื่น เนื่องจากการเลี้ยงกุ้งต้องใช้ต้นทุนสูง แต่ถ้าหากการเลี้ยงกุ้งประสบความสำเร็จก็จะได้กำไรงดงาม

ทัศนคติต่อคำถามข้อที่ 5 พบว่า ส่วนใหญ่เกษตรกรที่เลี้ยงกุ้งอย่างต่อเนื่องและเล็ก เลี้ยงกุ้งมีความคิดเห็นด้วย ร้อยละ 87.8 และร้อยละ 85.4 กับการเลี้ยงกุ้งกุลาดำมีการลงทุนสูงทำให้เกิดการกู้ยืมและมีหนี้สิน การประกอบอาชีพการเลี้ยงกุ้งมีการใช้ทุนในการผลิตสูง เพราะว่า อาหารที่ใช้เลี้ยงกุ้งและเคมีภัณฑ์มีราคาแพง ทำให้เกิดการกู้ยืม เพื่อนำมาใช้เป็นทุนในการ เลี้ยงกุ้ง

ทัศนคติต่อคำถามข้อที่ 6 เกษตรกรที่เลี้ยงกุ้งอย่างต่อเนื่องและเล็กเลี้ยงกุ้งส่วนใหญ่มีความคิดเห็นด้วย ร้อยละ 98.0 และร้อยละ 97.6 กับการเลี้ยงกุ้งกุลาดำต้องใช้เวลาเอาใจใส่มากกว่าการทำนาหรืออาชีพอื่น เพราะกุ้งกุลาดำเป็นสัตว์ที่อ่อนแอ ต้องมีการจัดการที่ดี ต้องใช้เวลาดูแลเอาใจใส่ซึ่งส่งผลต่อผลผลิตที่จะได้

ทัศนคติต่อคำถามข้อที่ 7 พบว่า ส่วนใหญ่เกษตรกรที่เลี้ยงกุ้งอย่างต่อเนื่องและเล็กเลี้ยงกุ้งมีความคิดเห็นด้วย ร้อยละ 46.9 และร้อยละ 56.1 ต่อปัญหาโรคกุ้งทำให้เกษตรกรต้องเลิกเลี้ยงกุ้งกุลาดำ แต่มีเกษตรกรบางรายไม่แน่ใจเพราะคิดว่าปัญหาเรื่องโรคกุ้งสามารถแก้ไขได้และสามารถหลีกเลี่ยงได้

ทัศนคติต่อคำถามข้อที่ 8 พบว่า เกษตรกรที่เลี้ยงกุ้งอย่างต่อเนื่องมีความคิดเห็นด้วย ร้อยละ 63.3 กับการปล่อยน้ำทิ้งจากการเลี้ยงกุ้งกุลาดำโดยไม่ผ่านการบำบัดทำให้ลดต้นทุนในการผลิตการ ในขณะที่เกษตรกรที่เล็กเลี้ยงมีความคิดไม่เห็นด้วย ร้อยละ 41.5 กับการปล่อยน้ำทิ้งจากการเลี้ยงกุ้งกุลาดำโดยไม่ผ่านการบำบัดเพราะเป็นการทำลายสิ่งแวดล้อม และส่งผลกระทบต่อโดยตรงต่อการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ

ทัศนคติต่อคำถามข้อที่ 9 พบว่า ส่วนใหญ่เกษตรกรที่เลี้ยงกุ้งอย่างต่อเนื่องและเล็กเลี้ยงกุ้งมีความคิดเห็นด้วย ร้อยละ 63.3 และร้อยละ 80.5 กับการเลี้ยงกุ้งกุลาดำมีผลให้ป่าชายเลนและปริมาณสัตว์น้ำในทะเลลดลงเพราะมีการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ป่าชายเลนมาเลี้ยงกุ้ง

ทัศนคติต่อคำถามข้อที่ 10 พบว่า เกษตรกรที่เลี้ยงกุ้งอย่างต่อเนื่องและเล็กเลี้ยงกุ้งส่วนใหญ่มีความคิดเห็นด้วย ร้อยละ 75.5 และร้อยละ 85.4 กับการเลี้ยงกุ้งกุลาดำบริเวณชายฝั่งทะเลทำให้ทัศนียภาพที่สวยงามลดลงเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลเป็นบ่อเลี้ยงกุ้งจำนวนมาก มีการระบายน้ำเสียจากบ่อกุ้งลงในทะเล ทำให้เกิดกลิ่นเหม็น

สรุปได้ว่า เกษตรกรที่เลี้ยงกุ้งอย่างต่อเนื่องและเล็กเลี้ยงกุ้ง ส่วนใหญ่มีระดับทัศนคติต่อการเลี้ยงกุ้งกุลาดำในระดับปานกลาง ร้อยละ 57.1 และร้อยละ 85.4 และมีความคิดไม่แน่ใจต่อการประกอบอาชีพการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ เพราะว่าการเลี้ยงกุ้งกุลาดำเป็นอาชีพอาชีพที่รายได้ดี แต่การเลี้ยงกุ้งกุลาดำต้องใช้เงินทุนสูง

2.3 ปัจจัยด้านการจัดการ

เกษตรกรที่เลี้ยงกุ้งอย่างต่อเนื่องและเล็กเลี้ยงกุ้งส่วนใหญ่มีการเลี้ยงกุ้งกุลาดำชนิดเดียว เกษตรกรที่เลี้ยงกุ้งอย่างต่อเนื่องส่วนใหญ่มีการเลี้ยงกุ้งแบบพัฒนา ร้อยละ 44.9 ส่วนเกษตรกรที่เล็กเลี้ยงกุ้งมีการเลี้ยงกุ้งแบบกึ่งพัฒนา ร้อยละ 41.5 และเกษตรกรทั้งสองกลุ่มใช้ระยะเวลาในการเลี้ยงกุ้ง 1 ปี เลี้ยงกุ้งกุลาดำได้ 2 รุ่น การเลี้ยงกุ้งของเกษตรกรที่เลี้ยงกุ้งอย่างต่อเนื่องร้อยละ 53.1 ไม่มีบ่อบำบัดน้ำดี และบ่อบำบัดน้ำเสีย ร้อยละ 83.7 ส่วนเกษตรกรที่เล็กเลี้ยง ร้อยละ 73.2 ไม่มีบ่อบำบัดน้ำดี และบ่อบำบัดน้ำเสีย ร้อยละ 95.1 เพราะเกษตรกรมีพื้นที่น้อย จึงไม่มีพื้นที่มากพอในการก่อสร้างบ่อบำบัดน้ำดีและบ่อบำบัดน้ำเสีย การปล่อยลูกกุ้งลงเลี้ยงส่วนใหญ่เกษตรกรที่เลี้ยงกุ้งอย่างต่อเนื่องมีการปล่อยลูกกุ้ง ระยะ พี 12 ร้อยละ 44.9 อัตราการปล่อยลูกกุ้งลงเลี้ยงค่าเฉลี่ย 103,215 ตัว/ไร่ ส่วนเกษตรกรที่เล็กเลี้ยงมีการปล่อยลูกกุ้ง ระยะ พี 12 ร้อยละ 43.9 อัตราการปล่อยลูกกุ้งลงเลี้ยงค่าเฉลี่ย 72,724 ตัว/ไร่ เกษตรกรทั้งสองกลุ่มเกษตรกรที่เลี้ยงกุ้งอย่างต่อเนื่องและเล็กเลี้ยงกุ้งส่วนใหญ่นิยมใช้อาหารเม็ด ร้อยละ 97.5 เนื่องจากสะอาด และคุณภาพดี เกษตรกรที่เลี้ยงกุ้งอย่างต่อเนื่องมีการใช้เครื่องให้อากาศในการเลี้ยงกุ้ง ร้อยละ 82.2 และเกษตรกรที่เล็กเลี้ยงกุ้ง ร้อยละ 100.0 เพราะว่ามีผลต่อการหายใจ และการเจริญเติบโตของกุ้ง

2.4 ปัญหาแนวทางแก้ไขและข้อเสนอแนะของเกษตรกรที่เลี้ยงกุ้งกุลาดำอย่างต่อเนื่อง

2.4.1 เหตุผลของการเลี้ยงกุ้งอย่างต่อเนื่อง จากการศึกษาพบว่า เหตุผลที่เกษตรกรที่ยังคงมีการเลี้ยงกุ้งอย่างต่อเนื่อง เพราะเห็นว่าอาชีพการเลี้ยงกุ้งกุลาดำมีรายได้ดี ร้อยละ 83.7 เพื่อต้องการนำเงินไปชำระหนี้ ร้อยละ 8.2

2.4.2 ปัญหาที่เกษตรกรประสบ

ปัญหาโรคกุ้ง เกษตรกรที่เลี้ยงกุ้งอย่างต่อเนื่อง ส่วนใหญ่เคยมีปัญหากุ้งเป็นโรค ร้อยละ 81.6 เนื่องจากน่าน้ำที่มีคุณภาพน้ำต่ำไปเลี้ยงกุ้ง ทำให้กุ้งเป็นโรค และเกิดโรคระบาดได้ ประกอบกับเกษตรกรระบายน้ำเสียลงสู่แหล่งน้ำธรรมชาติโดยไม่มีการบำบัด ทำให้น้ำบริเวณที่เลี้ยงกุ้งมีคุณภาพน้ำต่ำ แต่มีเกษตรกรที่เลี้ยงกุ้งบางรายไม่มีปัญหาเรื่องโรคกุ้งมีการจัดการที่ดี โดยมีบ่อบำบัดน้ำ ตรวจสอบคุณภาพน้ำก่อนที่จะนำมาเลี้ยงกุ้ง และพยายามหลีกเลี่ยงการเลี้ยงกุ้งในช่วงฤดูฝน

ปัญหาคุณภาพน้ำ เกษตรกรที่เลี้ยงกุ้งอย่างต่อเนื่อง ส่วนใหญ่ มีปัญหาเรื่องน้ำที่ใช้เลี้ยงกุ้งมีคุณภาพน้ำต่ำ ร้อยละ 83.7 เช่น ความเป็นกรดเป็นด่างสูงมากเกินไป ความเค็ม

ต่ำ มีแหล่งกักตุนมาก เป็นต้น แต่มีเกษตรกรบางรายสามารถควบคุม และแก้ไขปัญหาคุนภาพ น้ำต่ำได้ เพราะเกษตรกรมีบ่อกักน้ำดี มีการควบคุมและรักษาคุนภาพน้ำระหว่างการเลี้ยงกุ้ง

ปัญหาการขาดทุน เกษตรกรที่เลี้ยงกุ้งอย่างต่อเนื่อง ส่วนใหญ่เคยมีปัญห การเลี้ยงกุ้งขาดทุน ร้อยละ 77.6 เพราะว่าสาเหตุจากกุ้งเป็นโรคมากที่สุด รองลงมาคือ ราคา กุ้งตกต่ำ ขาดความรู้และประสบการณ์ กุ้งตายเพราะน้ำเค็ม น้ำท่วม ตามลำดับ มีเกษตรกรบาง รายที่เลี้ยงกุ้งไม่เคยขาดทุนเพราะสามารถแก้ไขปัญหามาได้

ปัญหาการจัดการ เกษตรกรที่เลี้ยงกุ้งอย่างต่อเนื่อง ส่วนใหญ่มีปัญหาและ อุปสรรคในการเลี้ยงกุ้ง ร้อยละ 77.6 แสดงว่าเกษตรกรมีปัญหาการจัดการคือ คุณภาพน้ำต่ำ เช่น น้ำเป็นกรดสูง น้ำเสีย น้ำท่วม เป็นต้น ส่วนเกษตรกรที่ไม่มีปัญหาการจัดการในการเลี้ยงกุ้ง เพราะว่า เมื่อมีปัญหาจะปรึกษาแลปลูก มีการดูแลอย่างใกล้ชิด และมีการพักผ่อนบ้าง

2.4.3 ข้อเสนอแนะของเกษตรกรที่เลี้ยงกุ้งอย่างต่อเนื่อง จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรที่เลี้ยงกุ้งอย่างต่อเนื่องได้มีข้อเสนอแนะและแนวทางในการเลี้ยงกุ้งสรุป มีดังนี้

การสนับสนุนให้ภาครัฐเป็นผู้กำหนดราคากุ้ง ให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน ร้อย ละ 32.5 การลอกคลอง เพื่อพัฒนาสิ่งแวดล้อม ร้อยละ 24.5 การส่งเสริมให้ความรู้วิธีการเลี้ยงกุ้ง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ร้อยละ 22.4 การให้ข่าวสารเกี่ยวกับการป้องกันโรคกุ้ง ร้อยละ 12.4 การมีบ่อกักน้ำเสีย ร้อยละ 8.2 การเตรียมบ่อให้พร้อมก่อนเลี้ยงกุ้ง ร้อยละ 2.0

2.5 เหตุผล ความต้องการและข้อเสนอแนะของเกษตรกรที่เลิกเลี้ยงกุ้งกุลาดำ

2.5.1 เหตุผลที่ทำให้เลิกเลี้ยงกุ้ง เหตุผลที่เกษตรกรต้องเลิกเลี้ยงกุ้ง เลิกเลี้ยงกุ้ง เพราะขาดทุน ราคากุ้งตกต่ำและค่าอาหารแพง ร้อยละ 55.5 กุ้งเป็นโรคเพราะไม่มีความรู้ในการ เลี้ยง ร้อยละ 31.7

2.5.2 ความต้องการหลังจากเลิกเลี้ยงกุ้ง

การใช้ประโยชน์ในพื้นที่หลังจากเลิกเลี้ยงกุ้ง จากการศึกษาพบว่า การใช้ ประโยชน์ในพื้นที่หลังจากเลิกเลี้ยงกุ้ง เกษตรกรต้องการเลี้ยงปู เลี้ยงปลามากที่สุด ร้อยละ 48.8 รองลงมาคือ ให้เช่า ร้อยละ 17.7 ทำการเกษตร ให้เป็นที่อยู่อาศัย ทิ้งว่างเปล่า และปลูกป้า ชายเลน ตามลำดับ

ความต้องการกลับมาเลี้ยงกุ้งกุลาดำ จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรที่เลิกเลี้ยงกุ้งส่วนใหญ่ต้องการกลับมาเลี้ยงกุ้ง ร้อยละ 68.3 เพราะว่าเป็นอาชีพที่รายได้ดี ถ้าการเลี้ยงประสบความสำเร็จ แต่มีเกษตรกรบางรายต้องการที่เลี้ยงกุ้งเพื่อให้หนี้สินหมดไป และมีส่วนน้อยที่เกษตรกรไม่ต้องการกลับมาเลี้ยงกุ้งเพราะรายได้ไม่แน่นอน มีความเสี่ยงสูง ใช้ทุนสูงกลัวขาดทุน และไม่มีเวลา

ความเห็นด้านการเลี้ยงกุ้งกุลาดำในเขตชุมชนที่อาศัยอยู่ จากการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่เกษตรกรที่เลิกเลี้ยงกุ้งมีความคิดเห็นด้วย ร้อยละ 82.9 กับการเลี้ยงกุ้งกุลาดำในเขตชุมชนที่อาศัยอยู่ เพราะมีงานทำอยู่ใกล้บ้านไม่ต้องเช่าที่ดินในการเลี้ยงกุ้ง เป็นการสร้างงานให้เกิดในชุมชน และเป็นอาชีพที่น่าลงทุน

2.5.3 ข้อเสนอแนะของเกษตรกรที่เลิกเลี้ยงกุ้ง จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรที่เลิกเลี้ยงกุ้งมีข้อเสนอแนะและแนวทางในการพัฒนาการเลี้ยงกุ้ง มีดังนี้ การให้ความรู้และฝึกอบรมให้แก่เกษตรกรในการเลี้ยงกุ้ง ร้อยละ 31.7 การช่วยเหลือด้านเงินทุนดอกเบี้ยต่ำ ร้อยละ 26.8 การบำบัดน้ำเสียก่อนระบายน้ำทิ้ง ร้อยละ 14.6 การส่งเสริมตลาดส่งออกและกำหนดราคากุ้งที่แน่นอน ร้อยละ 12.2 การขุดลอกคลองน้อยและพัฒนาสิ่งแวดล้อม ร้อยละ 7.3 การสนับสนุนการรวมกลุ่มของเกษตรกร ร้อยละ 4.9 การเตรียมบ่อให้พร้อมก่อนเลี้ยงกุ้ง ร้อยละ 2.4

3. ผลการทดสอบสมมติฐาน

จากการศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านสังคม เศรษฐกิจ และการจัดการของเกษตรกรที่เลี้ยงอย่างต่อเนื่องและเลิกเลี้ยงกุ้งกุลาดำ มีตัวแปร 8 ตัวแปร ปรากฏผลดังนี้

ปัจจัยด้านสังคม และเศรษฐกิจ พบว่า ยอมรับสมมติฐานคือ รายได้ของครอบครัว และการรับรู้ข่าวสารข้อมูล มีความสัมพันธ์กับการเลี้ยงอย่างต่อเนื่องและเลิกเลี้ยงกุ้งกุลาดำของเกษตรกร และปฏิเสธสมมติฐานคือ ระดับการศึกษา สภาพการมีหนี้สิน ไม่มีความสัมพันธ์กับการเลี้ยงอย่างต่อเนื่องและเลิกเลี้ยงกุ้งกุลาดำของเกษตรกร

ปัจจัยด้านการจัดการ พบว่า ยอมรับสมมติฐานคือ รูปแบบการเลี้ยงกุ้ง การใช้เครื่องให้อาหาร มีความสัมพันธ์กับการเลี้ยงอย่างต่อเนื่องและเลิกเลี้ยงกุ้งกุลาดำของเกษตรกรและปฏิเสธสมมติฐานคือ อัตราการปล่อยลูกกุ้ง อาหาร ไม่มีความสัมพันธ์กับการเลี้ยงอย่างต่อเนื่องและเลิกเลี้ยงกุ้งกุลาดำของเกษตรกร

4. ข้อเสนอแนะ

4.1 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบว่า มีปัจจัยด้านสังคม เศรษฐกิจ ได้แก่ การรับรู้ข่าวสารข้อมูล รายได้ของครอบครัว และปัจจัยด้านการจัดการ ได้แก่ รูปแบบการเลี้ยงกุ้งมีความสัมพันธ์กับการเลี้ยงอย่างต่อเนื่อง และเลิกเลี้ยงกุ้งกุลาดำของเกษตรกรใน ต.ปากพ่องฝั่งตะวันตก และต.แหลมตะลุมพุก อ.ปากพ่อง จ.นครศรีธรรมราช ตลอดจนอาจเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาพิจารณาในการวางแผนแก้ไขปัญหาและพัฒนาการเลี้ยงกุ้งกุลาดำต่อไป จึงมีข้อเสนอแนะดังนี้ คือ

4.1.1 การรับรู้ข่าวสารข้อมูล จากการศึกษาพบว่า เพื่อนบ้าน เป็นแหล่งข้อมูลข่าวสารที่สำคัญต่อการเลี้ยงกุ้งกุลาดำของเกษตรกร ขณะที่สำรวจแหล่งข้อมูลข่าวสารจากเจ้าหน้าที่ประมงอำเภอมีน้อยมาก ดังนั้นเจ้าหน้าที่ประมงอำเภอหรือหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนการฝึกอบรม และให้เกษตรกรไปดูงานฟาร์มของเกษตรกรที่เลี้ยงกุลาดำประสบความสำเร็จ ควรประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรทราบแหล่งที่มาข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเลี้ยงกุ้งจากโทรทัศน์ เช่น รายการ "มิตรชาวกุ้ง" รายการ "ไข่น้อยคู่ย์ชาว" ทางโทรทัศน์ช่อง 11 เป็นต้น

เจ้าหน้าที่ประมงอำเภอหรือหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องควรประสานงานกับร้านเคมีภัณฑ์ เพื่อการถ่ายทอดความรู้ที่ถูกต้องให้แก่เกษตรกร

4.1.2 องค์กรที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ เช่น ประมงอำเภอ ประมงจังหวัด และภาคเอกชน จะต้องร่วมมือศึกษาข้อมูลทางวิชาการ เพื่อกำหนดมาตรการ เช่น การส่งเสริมแหล่งเงินทุนที่อัตราดอกเบี้ยต่ำ การประกันราคากุ้ง และการประกันราคาผลผลิตอื่นๆ เป็นต้น เพื่อเป็นการพัฒนาการเลี้ยงกุ้งกุลาดำไปสู่ระบบมาตรฐานเดียวกัน อาจเป็นอีกทางหนึ่งทำให้ผลผลิตของกุ้งกุลาดำมีค่าตอบแทนสูง และรายได้ของครอบครัวเพิ่มขึ้น และสามารถมีเงินเป็นค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงกุ้งรุ่นต่อไปได้

4.1.3 หน่วยงานของรัฐ เช่น ประมงอำเภอ ประมงจังหวัด ควรให้ความรู้ทางวิชาการ เทคโนโลยีที่ทันสมัยในการเลี้ยงกุ้งกุลาดำที่ถูกต้องที่สำคัญ คือ รูปแบบการเลี้ยงกุ้งที่ไม่เป็นการทำลายสภาพแวดล้อม ซึ่งเป็นปัจจัยที่ทำให้เกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งมีปริมาณผลผลิตของกุ้งที่มากขึ้น และควรกระตุ้นให้เจ้าหน้าที่ประมงอำเภอทำงานอย่างใกล้ชิดกับเกษตรกรมากขึ้นเพราะที่ผ่านมา มีการติดต่อประสานงานกันน้อยมาก

4.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

4.2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงทางสภาพสังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกรที่เลี้ยงกุ้งและเลิกเลี้ยงกุ้งในระหว่างก่อนการเลี้ยงกุ้ง ขณะที่เลี้ยงกุ้ง และหลังจากเลิกเลี้ยงกุ้ง

4.2.2 ควรมีการทำวิจัยถึงตัวแปรที่มีผลต่อความสัมพันธ์ในการเลี้ยงกุ้งอย่างต่อเนื่อง และเลิกเลี้ยงกุ้งกุลาดำของเกษตรกรเพิ่มมากขึ้นเช่น ตัวแปร การใช้แรงงาน การเกิดโรคระบาด ราคากุ้งกุลาดำ การเจริญเติบโต ผลผลิต ระยะทางในการเดินทาง เป็นต้น เพราะตัวแปรเหล่านี้ อาจจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ในการเลี้ยงกุ้งอย่างต่อเนื่องและการเลิกเลี้ยงกุ้งกุลาดำ

4.2.3 ควรมีการวิจัยในเรื่องความต้องการความรู้ในการเลี้ยงกุ้งกุลาดำที่ถูกต้อง และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดประโยชน์ต่อการเลี้ยงกุ้ง และเป็นการพัฒนาอาชีพการเลี้ยงกุ้งกุลาดำในอนาคต